

Luontaisesti runsasravinteiset järvet

Naturligt eutrofa sjöar

Koodi: 3150

Luontodirektiivin luontotyyppi (liite I)

BOR suojelutaso epäsuotuisa huono, kehityssuunta vakaa

Luonnehdinta

Luontaisesti runsasravinteiset järvet ovat lajirikkaita ja runsastuottoisia järviä ja lampia, joita esiintyy savikkoalueilla, runsasravinteisen kallio- ja maaperän alueilla sekä paikoin pohjavesialueiden tuntumassa, esimerkiksi Salpausselkien reunoilla. Vesi on ravinteista ja neutraalia tai emäksistä. Pohjavesivaikutusta voi esiintyä. Savikkoalueilla järvet ja lammet ovat usein sameavetisiä, mutta erityisesti pohjavesivaikutteilla järvillä vesi voi olla myös kirkasta. Vesikasvillisuus on monipuolista ja vaateliasta. Vallitseva kasvillisuus vaihtelee järviyyteen ja veden näkösyvyyden mukaan. Usein esiintyy runsaasti ilmaversoisia ja kelluslehtisiä lajeja sekä, mikäli vesi on tarpeeksi kirkasta, myös uposlehtisiä ja irtokeijuja. Luontotyyppi voi edustaa useaa kasvitieteellistä järviyyttä. Siihen sisältyy vitajärviä, osmankäämi-sarpiojärviä, kaislajärviä, sahalehtijärviä ja uposruohojärviä. Myös linnusto ja selkärangatonlajisto ovat monimuotoisia. Kalastossa on tyypillisesti särkikaloja ja kuhaa.

Luontotyyppin luonnontilaisuuden kannalta keskeisiä piirteitä ovat järvaltaan ja sen ranta-alueen rakenteellinen luonnontilaisuus (ei vesirakenteita, ruoppauksia, rantarakentamista), hyvä pohjan laatu (ei esim. liettymistä), luontainen vedenkorkeus ja sen vaihtelu, veden hyvä laatu (ei esim. ylimääräistä rehevöittävää, humus- tai kiintoainekuormitusta) ja monimuotoinen, ei ylirehevoitunut kasvillisuus.

Levinneisyys

Esiintyminen painottuu eteläisimpään ja lounaisimpaan Suomeen. Luontotyyppiä esiintyy kuitenkin myös pohjoisempana alueilla, joilla on kalkkipitoista ja ravinteista maa- ja

kallioperää, kuten Pohjois-Karjalassa ja Kuopion-lisalmen seudulla, Koillismaalla ja Lapissa.

Nykytila ja uhkatekijät

Järvien laskut ja kuivatukset ovat vähentäneet luontotyyppin määrää, mutta pääosin ennen 1950-lukua. Luontotyyppin tilan kannalta kriittisintä on laadullinen heikkeneminen. Luontaisesti runsasravinteisten järvien esiintyminen on painottunut maan eteläosiin alueille, joita on jo pitkään asutettu ja viljelty. Luonnontilaa on heikentänyt eniten maatalouden ravinne- ja kiintoainekuormitus. Kuormitusta on aiheuttanut myös muu valuma-alueen maankäyttö, kuten metsätaloustoimenpiteet, ojitukset ja asutus. Ravinnekuormituksen aiheuttaman rehevöitymisen takia järvien ja lampien vesi on samentunut, kalasto särkivaltaistunut ja etenkin ilmaversois- ja kelluslehtinen kasvillisuus runsastunut vaateliaan uposkasvillisuuden ja lajistollisen monimuotoisuuden kustannuksella. Järvien rannat on myös pitkälti rakennettu. Järviä myös säännöstellään ja niihin on kohdistunut vesirakentamista, kuten ruoppauksia. Pohjois-Suomessa luontotyyppin tila on huomattavasti parempi kuin etelässä.

Vaikka yleisesti kuormitusta vesistöihin on saatu vähennettyä, ei maatalouden ravinnekuormitus ole merkittävästi vähentynyt. Järvien toipuminen on myös hidasta, koska pohja-sedimenttiin varastoituneet ravinteet pitävät yllä rehevöitymiskehitystä. Muun muassa vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpanon myötä vesiensuojelutoimenpiteitä ja kunnostusta edelleen edistetään ja tämän arvioidaan parantavan luontotyyppin tilaa pidemmällä aikavälillä.

Kuva: Jarkko Leka